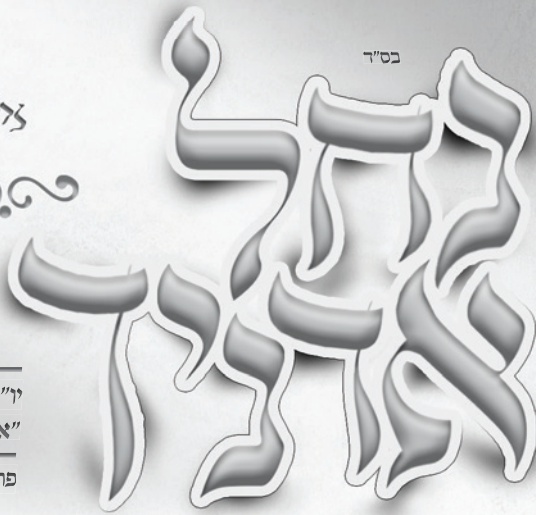

להגדלת נועם תורה וחסידות
מנדר היוצא מעוד

י"ל ע"י התאחדות האברכים
"אדנים לתורה" דחסידי זוטשקא
פר' נצו"י תשפ"ג + גליון רי"ט

נחל קדומים

דברות קודש ממעיין נובע, כ"ק מרן רבו"ק ז"ע

ע"י מידת אמת זוכים להיות קרובים אל ה'

אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלקיכם (דברים כ"ט, ט)
הנה יש לומר, והנה אחד מעקרי העבודה להיות דובר
אמת בלבבו. וזה שאמר להם משה רבינו ע"ה, "אתם"
אותיות אמת, "נצבים וגו' לפני ה' אלקיכם", כשיהיה לכם
אמת, אז תוכלו להיות אצל הקב"ה בלי מסך ומבדיל.

(רביה"ק ד' מאיר מפרמישלאן ז"ע)

ע"י ענוה ושפלות מוסיפים והולכים בעבודת ה'

אתם נצבים היום כולכם לפני ד' אלקיכם ראשיכם
שבטיכם (דברים כ"ט, ט), נראה לי לפרש, והנה האדם כל עוד
שמוסיף עובדין טבין ולומד תורה הקדושה, צריך להיות
לבו נשבר בקרבו, וידע בנפשו שעדיין לא עשה כלום,
ועל ידי זה יוסיף אומץ להתחזק ביותר בלימוד תורה
הקדושה וקיום מצותיו. וכמו כן יתה שמקיים תורה
הקדושה נתקרב יותר אל הבורא ב"ה, ורואה גלות
הבורא ושפלות עצמו, וממילא יוסיף עוד עובדין טבין,
והולך מדורג לדורג לעילא לעילא. לא כן אם האדם
חושב עצמו למעלת אדם השלם, אזי הוא נשאר
בבחינת עומד, כי נדמה בנפשו שכבר תיקן מעשיו כראוי.
וזהו שאמר הכתוב אתם נצבים היום כולכם, פירוש
מה שאמנם בבחינת עומדים, שאינכם הולכים למעלה
למעלה, הוא מחמת שאתם סבורים שכבר הגעתם
להתקרב לפני ד' אלקיכם. או ראשיכם שבטיכם, פירוש
שאתם סבורים שאתם ראשים לשבטיכם, ואין בכם
מדת השפלות, ורחמנא ליצלן.

(רביה"ק ר' מרדכי מנדבורנא ז"ע)

בדרכי וקנייני התשובה

פרשת התשובה: "והשבות אל לבבך בכל הגויים
אשר הדיחך ד' אלקיך שמה". התורה מבטיחה
אותנו, שלא יהי' מצב של גלות הגוף או גלות הנפש,
אשר ימנע מאתנו לקיים "השבות אל לבבך", דהיינו
להתעורר לתשובה שלימה. כי אפילו מי שנפשו נדחתה
וירדה מרום מעלתה ירידה אחרי ירידה, "בכל הגויים
אשר הדיחך ד' אלקיך", פירוש אפילו נדחתה נפשו
לבין הקליפות רח"ל, אפילו שם יוכל להתעורר לחזור
ולשוב אל השי"ת. כי השי"ת מבטיח לשמור על נקודת
הקדושה של נשמתו, שלא תכבה בשום מצב, וממילא
יוכל להתעורר לתשובה שלימה.

ושבת עד ד' אלקיך, הבעל תשובה שהי' מרוחק
ומתועב עד הנה, יכול להתקרב ע"י תשובה עד שיהי'
דבוק בהשי"ת, ולשון הרמב"ם בהלכות תשובה (פ"ד ה"ג),
"ושמעת בקולו", בעל תשובה זה שעד הנה הי' מסיר
אזנו משמוע תורה, ופיטם את אזניו בהבלים ותועבות,
ע"י חזרה בתשובה שלימה יכול לזכך את אזניו עד
כדי כך, שיוכל לשמוע באזניו את הקול גדול ולא יסף
של הקב"ה בקבלת התורה, וכפי שמסופר על צדיקים
גדולים ונשגבים שזכו לשמוע את קולות מתן תורה
כנתינתה מסיני.

מנהל בדרך

פרקי מחשבה
בדרכה של חסידות

חרדת הדין וחרדות ההמלכה יחדיו, הביצד? (א)

עניין אשר מתלבטים בו רבות פרחי חסידות, הוא העניין
אשר בר"ה יש בו מחד עניין הפחד והדאגה מאימת הדין, אשר
ביום זה שופט ה' כל הארץ ואתנו במשפט יעמיד. ומאיך יש
ביום זה את חדותו ושמחת המלכת השי"ת, אשר יום ר"ה הוא
יום המלכת השי"ת על כל יציריו. ונראה הדבר לכאורה כבלתי
אפשרי בעליל, להיות בשמחה ובחרדה בחדא מחתא. אמנם
בס"ד נבוא לבאר העניין שאינו סתירה כלל ועיקר, ואדרבא יהיו
תואמים מלמעלה, כאשר עיניכם תחזינה מישרים.

עניין זה מוזכר בפיסקא אחת במכתבו הידוע של הרה"ק
הרר"ב מפרשיסחא ז"ע ששלח לכמה מתלמידיו שנבצר מהם
להגיע אליו להסתופף בצילו על ראש השנה. חה לשון אש
קודשו (הנוגע לעינינו), "השמחה והדאגה מסותרת בפחד, יזכה ה'
להיות לו שניה יחד".

הנה מלשון זה משמע שלא רק שאין השמחה סתירה לפחד,
וליהפך אלא שניהם משולבים ומשלימים האחד את השני עוד
יש לדייק שהקדים את השמחה לפחד. לך נבאר קודם את עניין
השמחה בר"ה, ונבוא אח"כ לעניין הדאגה והחרדה.

השמחה הגדולה ביום ר"ה מספרים וסופרים

הנה מצינו בספר נחמיה (פרק ח) הסיפור הנורא שעזרא
ונחמיה אספו את העם באחד לחודש השביעי (הוא ראש השנה),
ועשו לפני שער המים מגדל עץ והקריאו לפניהם את דברי
התורה. והוכיחו את העם בדברים קשים כגידים על שעברו
על מצוות ה' ונשאו נשים נכריות. והי' שם התעוררות תשובה
גדולה עד מאוד וכדכתי' "כי בוכים כל העם כשמעם את דברי
התורה". אלא שנחמיה לא הניח להם להשאר בעצבות ובצער,
ואמר להם "לכו אכלו שמנים ושתו ומתקיים ושלחו מנות
לאין נכון לו כי קדוש היום לאדוננו ואל תעצבו כי חדות ה'
היא מעוכם". מהא חזינן דבר"ה בעינן להיות בשמחה, ביום זה
שאנו שבים אל ה'.

וכן איתא בירושלמי (ר"ה ט) א"ר סימון כתיב ומי גוי גדול
אשר לו חוקים ומשפטים צדיקים וגו', ר' חמא בר' חנינא ור'
הושעיא, חד אמר אי זו אומה כאומה הזאת בנוהג שבעולם
אדם יודע שיש לו דין לובש שחורים ומתעטף שחורים ומגדל
זקנו שאינו יודע איך דינו יוצא, אבל ישראל אינן כן אלא
לובשים לבנים ומתעטפין לבנים וכו' ואוכלין ושותין ושמחים
יודעין שהקב"ה עושה להם נסים ע"כ. מזה נמי נראה שיום
הדין רצוף שמחה וחדוה.

ומובא מהבעש"ט הק' (תור שם טוב אות ת"כ ב' - מדר' קה"ת), הלא
ר"ה הוא יום טוב ובמשנה (י"ה ט) יום טוב של ר"ה וכו' והוא יום
שמחה על כן אומרים שהחיינו. ומה שכתוב הארז"ל לבכות
הוא משום גלות השכינה וכו', כדי שידענו השי"ת לטובה. והוא
שכתוב (נחמיה ח) אכלו משמנים וכו' ואל תעצבו כי חדות ה' היא
מעוכם. והבכיה שבוכין הוא בכיה של שמחה על שהחיינו
וקיימנו ע"כ.

ואכן מסופר על רבים מהצדיקים שראו עליהם ביום זה
שמחה מיוחדת ונעלית יותר מכל שבתות ויו"ט. וכן מביא בדעת
משה להרר"ד ר' משה מקאזניץ ז"ל ע"ה (על ר"ח אלול) זכורני כד
הוינא טליא, הייתי תמיד מתמה על עצמי על כבוד הרב הקדוש
אאמו"ר (המגיד מקאזניץ) זצלה"ה שבראש השנה היה שמח למאד.

א. הסיפור המלא מובא במדור 'צוף נחיל'.

המשך בעמוד ב' <<<

"ושב ד' אלקיך את שבותך". פירוש, שתוכלו לקבץ
את חלקי הקדושה שנתפזרו בעוה"ה, וכמו שפירש
באוה"ח הק'. ואז דייקא "ורחמך". כי כאשר תקבלו
בחזרה את חלקי קדושת נשמתכם, ותזכו לשלימות
הנפש, אז תתראו לפניו בהדרת קודש, ואז תתעורר
אהבת ד' אליכם בהתגלות. ואז "ושב וקבצך מכל
העמים", שע"י קיבוץ הנידחים והנפוזים הרוחניים, יבא
הקיבוץ הנפוזים הגופניים.

"והביאך ד' אלקיך אל הארץ אשר ירשו אבותיך
וירשתה". פירוש, שאין די במה שיביאנו אל ארץ
הקודש, שהרי גם אנו נמצאים עתה בארץ הקודש,
ואעפ"כ אנו רחוקים עדיין מקדושתה. לזה אמר הכתוב
"וירשתה", שתהי' הארץ ירושה למלכות הקדושה,
השקדושה תמשול בארץ הקודש, והי' ד' למלך על כל
הארץ וגו'. ואז יהי' "והיטיבך והרבך מאבותיך". שמה
שהי' חסר לאבותיך, שע"י גלו מארצם, יושלם אצלכם.

"ומל ד' אלקיך את לבבך וגו'". כי כמה שדופקים על
פתחי הלב שיפתח שעריו להתעוררות תשובה ואהבה
ויראה, עדיין הלב סגור ומסוגר. על כן בא לנו ההבטחה,
שכאשר נעשה את אשר ביכלתנו לטהר את לבבנו
לעבודתו ית"ש, אזי ימול ד' ויסור לגמרי את עולת הלב
האוטם וסוגר בעדנו מאהבת ד' ויראתו בשלימות. ואז
נוכה "לאהבה את ד' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך".

(כ"ק רבנו בעל נחל יצחק ז"ע)

מהנחל

נחלי אש בקצירת האומר

לך הצדקה אף שלנו בושת הפנים

זה אמר הכתוב (דניאל ט', ז) לך ה' הצדקה ולנו
בושת הפנים פירוש אף בעת שלנו בושת הפנים
מעבירה שבידינו גם אז לך ה' הצדקה להיטיב עמנו.
(באר מים חיים)

דעת קנית מה חסרת

אתם נצבים היום כולכם (דברים כ"ט, ט). הנה יש לקשר
סוף פר' כי תבוא שמסיים הכתוב (שם, ח) למען תשכילו
את כל אשר תעשו, לראשית הפרשה כאן. והנה ברכה
ראשונה בתפילת י"ח הוא על 'דעת' ואחז"ל בירושל'
"אם אין דעת תפילה מנין", ואחז"ל כל מי שאין בו
דעת אסור לרחם עליו, ונא' (שע"י כ"ז, י"א) "כי לא עם בינות
המה על כן לא ירחמנה עושהו ויוצרו לא יחננו". ועל
כן בראשונה מבקשים דעת שהוא הדבר שעל ידו קונים
הכל וכדאחז"ל דעת קנית מה חסרת, וע"י דעת יוכל נמי
לעורר רחמים על עצמו.

ולכן אחר סיום פר' כי תבוא "למען תשכילו את כל
אשר תעשו", בא הכתוב ואמר "אתם נצבים היום",
דאחר שיהא בנו דעת ותבונה, יהא לנו תקומה וישועה.

(כ"ק מרן רבינו הנור דוד ז"ע)

להקדים את התפוח בדבש או את התמר

הרה"ג ר' יהושע לאנגויער שליט"א

בליל ראש השנה נוהגים לאכול דברים שיש בזה סימן טוב, וכתב בשו"ע (סימן תקפג ס"א) שאחד מהסימנים הוא תמו, והרמ"א הוסיף ויש נוהגין לאכול תפוח מתוק בדבש, ואומרים תתחדש עלינו שנה מתוקה. וכן נוהגין. וכתב במשנ"ב שיש לברך על התפוח בורא פרי העץ, אף בתוך הסעודה.

ולאוראה אם יש לפניו תמר או ימון, שהם משבעת המינים, יש להקדימם בברכה, כמבואר בשו"ע (סימן ריא ס"א) שאם יש לפניו מיני פירות הרבה, אם ברכותיהם שוות ויש ביניהם ממין שבעה, מקדים לברך על מין שבעה ופוסט שאר הפירות, אף שהתפוח חביב יותר. אמנם יש נוהגים שבליל ראש השנה מברכים על התפוח בדבש ופוסטרים בברכה זו את התמר והרימון, ויש לשאול מה טעם למנהג זה?

תשובה לשאלה משבוע שעבר

השאלה בקצרה: כשאדם עושה ברית לבנו, ויש לו כיבוד אחד לתת או לאחיו הגדול ממנו אבל הוא צעיר בשנים, או לדוד אשתו שמבוגר בשנים, אבל אינו חייב לכבדו, אולם אם לא יכבדו הוא עלול להפגע?

תשובה: כתב בשו"ע (יו"ד סימן רמ ס"ב) חייב אדם בכבוד אחיו הגדול, ובברכי יוסף (יו"ד סימן) הביא בשם רבינו יונה והחרדים, שחייב גם לכבד את אחי אביו ואחי אמו. אמנם בענייני מדובר בודד אשתו שהבעל אינו חייב בכבודו, ולאוראה צריך לתת את הכיבוד לאחיו, כיון שחייב בכבודו מדאורייתא.

אמנם נראה שלא שייך בזה המצוה של כיבוד אחיו, כי דין זה שאדם חייב בכבוד אחיו, אינו מחייב אותו לתת לו כיבודים, אלא שהחוב לכבדו, היינו לעשות מעשה בעצמו, שאחיו יאהי מכובד בעיניו, דהיינו לקום מפניו, אבל אין כלול בחיוב זה, שיתן לו כיבודים. [וכעין זה כתב בשו"ת דברי יציב (יו"ד סימן קכז) דבכבוד אחיו בפשטות אינו חייב אלא בעניני נימוס ודרך ארץ, ולא בשאר החיובים הנוהגים באב ואם, יעוין בשו"ת ברכה (סימן רמ אות ג').]

ומה שאדם חייב לתת כיבודים לאביו ולחמיו, יתכן שאין זה כלול במצות כיבוד אב, אלא שאם נהוג לתת כיבוד לאביו, ואינו מכבדו, הרי זה זלזול בכבוד אביו, ואם אינו מכבדו עובר על איסור של "ארור מקלה אביו". שכל דבר שמבזה את אביו, הרי זה בכלל איסור זה.

אמנם יתכן אף שאין חייב לתת לו את הכיבוד מדין כיבוד אב, אולי צריך לתת לו את הכיבוד מדין קרוב, שהאב קרוב אליו יותר מדוד אשתו, וכמו שכתב בשו"ת חכם צבי (סימן ט) לגבי הנדון כשיש לפניו שני מוהלים ואחד מהם הוא קרוב, אם יש לו לתת את מצות המילה לקרוב, והשיב: כמו שמצינו לענין צדקה שצריך ליתן לקרוב קרוב קודם, ממילא משמע דבכל מצוה שיכול לזכות את קרובו או את אחרים, קרוביו קודמים, דכי היכי דלענין עוני ממון הקרוב קודם, הוא הדין לענין עוני מעשים טובים, הקרוב קודם, ורואה אני שהדברים ק"ו מה אם לחיי שעה הקרוב קודם, לחיי עולם לא כל שכן ולכן יש להקדים את הקרוב למצות מילה. והובאו דבריו להלכה בפתחי תשובה (יו"ד סימן רסד ס"ק ג').

אמנם מכמה טעמים נראה שבעניינינו, לא שייך זה: א. כי שם מדובר בענין מצוה, את למי לכבד במצות שאין בזה מצוה, אלא כיבוד.

ב. כיון שהעולם נוהגים לכבד את המבוגר יותר, אף שאינו חייב בכבודו, אם כן על כרחך שהאחים מוחלים בזה, ואף שלא שלם מראש, כיון שכן המנהג, יש בזה מחילה, [וכעין זה כתב בערוך השולחן (סימן רמ ס"ט) שעכשיו הבנים עומדים במקום אביהם בבית הכנסת כשהאב אינו שם, והטעם שכן נהגו, והוי כאלו נתן לו רשות, ואין פוצה פה ומצפצף על זה, ואין האב מקפיד בכך].

ולכן נראה שיש לכבד את הדוד, והטוב ביותר שישאל את אחיו את מי לכבד, ובוודאי יאמר לו שיכבד את הדוד, ואז גם יכבד את אחיו, וגם לא פגע בדודו.

ראש השנה (א)

בלי נדר מסירת מודעה היא תועלת למנהגים שאדם נוהג בהם כסדר דאם עובר ע"ז ה"ז עובר על נדר וכיון שאמר לפני זה מסירת מודעה הרי זה פתח גדול שלא להחשיבם כנדר. אפשר לסמוך על מסירת מודעה זו לכתחילה לכל המנהגים אבל באופן שאמר בלשון נדר לא מהני מסירה זו מסירת מודעה אין יכולים לומר ביחיד לעצמו.

מנחה: יתפלל מנחה בכונה עצומה, ומאריכין בה קצת מאחר שהיא מנחה אחרונה בצאת השנה (מ"א). **תפילה:** מותר לבקש בר"ה בתפילה כל הבקשות שרוצים (הליכ"ש), כל זמן שלא אמר בא"ו בסיום הברכה מותר לחזור על המילים שלא כיון בהם (ש"ס). ויש להוריד דמעוות בתפילות ר"ה. ואדם שנופלת עליו בכיה רבה באלו הימים בתפילתו סימן שמתולת זמן נדון למעלה, ומי שבוכה בתפילתו כוכבים ואמזלות בוכים ותפילתו נשמעת (מ"א). ואם אינו יכול לבכות לפחות יעשה קול של בכי [כמו שכתוב כי שמע ה' קול בכי] (חיד"א). יהא אדם רגיל לומר בר"ה אחרי תפילת שחרית כל מה דעביד רחמנא לטב עביד, דבזה שהוא שמח ואומר שהכל לטובה יהיה נהפך באמת לטובה (מכתב שלמה תקפ"א).

לדוד מזמור: נוהגים לומר את מזמור כ"ד שבתהילים או מטעם סגולה לפרנסה (האר"י) או מטעם קבלת עול מלכות שמים בראשית השנה (ישמח ישראל ר"ה אות א').

לשנה טובה: נוהגים שכל אחד אומר לחבירו לשנה טובה ונתנה ונתתם, [אף שבתפילה לא אומר חתימה משום דאינו מחזיק עצמו לצדיק שיחתום לאלתה, אבל את חבירו מחזיק לצדיק גמור (מ"א)]. **גמור חתימה טובה:** נחלקו הפוסקים עד מתי אומרים הנוסח "תכתב", ו"א עד יום שני בחצות שאז נגמר הכתיבה (שוע"ה), ו"א עד חצות היום של יום הראשון (מ"א).

קידושי: שהחיינו: בהזמנות זו שמודה לה' על שהחיינו והגיעו לאותו זמן, ראוי ונכון שיעלה על ליבו כל הטובות והחסדים שגמלהו ה' ויכלול בהודאה זו הודאה גם עליהם (הליכ"ש). **נשים:** שברכו שהחיינו בהדלקת נרות לא יענו אמן על שהחיינו בקידוש לאלו שנוהגין שיוצאין יד"ח גם מברכת בופה"ג. (שבט הלוי). ויש חולקין (מנח"ש). ובדיעבד לא הוי הפסק, ואם מברכות בעצמם על יין יכולים לענות אמן לכו"ע.

סימנא מילתא: נהוג לאכול מאכלים לסימנא טבא, ונזכיר כמה מהם: **תפוח בדבש:** ואומרים יהי רצון שתחדש עלינו שנה טובה ומתוקה (סוד והמ"א). ואם יש תמר י"א שצריך להקדים התמר שהוא מ' המינין (מ"א). וי"א שחביב עדיף (שוע"ה). ועצה טובה קמ"ל לא להביא התמרים לשולחן עד אחר ברכת התפוח, וכשמברך על התפוח יכוון להדיא לפטור את התמרים (ולא מועיל בזה שיוודע שיובא לפניו (מ"ב סו"ד)). יש שחששו לתפוח כיון דמצוותן בכך הוי כבאין בתוך הסעודה ולתא צריך לברך. ועצה טובה לינצל מחשש זה לכוון להדיא בברכת המוציא שלא לצאת בזה את התפוח (תורת חיים). **ראש דג:** על שם שנפרה ונרבה כדגים, ונהיה לראש ולא לזנב.

קרא, רוביא, כרת, סילקא, תמרי: רבים נוהגים לאוכלם אחר ברכת המוציא שלא יהא הפסק בין קידוש לסעודה, ומברכין על הקרא בפה"א כי לא שייכים לסעודה (אלף לנג"ו), ופוסטרים שאר הירקות. ועל תמר מברכין בפה"ע, ויזהרו לא לברך על הקומפוט בפה"ע עוד פעם. ומנהגינו לאכול הסימנים בשני סעודות הלילה של ר"ה (מ"א). **אגוזים וחמוצים:** נוהגים שאין אוכלין אגוזים, מפני שאגוז גימטריא חטא וגם משום שמרבה כיחה וניעה (המ"א). וכן נהגו לא לאכול דברים חמוצים ומרים (פמ"א).

יהי רצון: בשעה שאומר יהי רצון באכילת הסימנים יתעורר אדם בתשובה ויתפלל ע"ז בלב שלם (מ"א).

בהלכות ר"ה יש הרבה הלכות וענינים, נביא כאן מקצת מהם שלא כ"כ ידועים אך קודם נביא הלכות הנוגעים למינים הסמוכים לר"ה.

סליחות: מתחילים לומר סליחות במוצ"ש הסמוך לר"ה (ובפחות מד' ימים לר"ה מקדימים שבוע), ומנהגינו לומר סליחות ראשונות במוצ"ש בחצות, ומקורו מלקט ישר (תלמוד ת"ה) להתחיל במוצ"ש מתוך שמחה של מצווה בבגדי שבת ושמחת תורה שבשבת יותר פנוי לתורה.

זמנה: זמן אמירת סליחות לכתחילה מאשמורת הבוקר שהיא משמרת אחרונה של המלאכים (אלף למנ"ג), והיא עת רצון חמנה י"א שהיא עד עלוה"ש (המ"א תר"ב), ו"א עד הנץ (הגר"א), ולכן אלו המקילין להתפלל בזמן תפילה השני אפשר לומר סליחות עד הנץ, ויש שהקילו בזמן האשמורה הראשונה (משמרת שלום בשם הרה"ק מחו"ק) אך הרבה חולקים ע"ז.

עמינה: טוב לעמוד בשעת אמירת סליחות (מ"א), ומי שקשה לו יעמוד עכ"פ באמירת קל מלך יושב, י"ג מידות, ובאמירת הוידוים. ובאמירת זכור רחמין אפ"ל לישב (מ"א).

שם מחבר הפיוט: ראוי לכוון בכל פיוט או סליחה שם מחברו שזכותו תעמוד לנו שתעלה התפילה לרצון, כי יש נח"ר לאותו מחבר (קב הישיב).

ראש השנה: הכנה: הש"ץ והתוקע צריכים להפריש עצמם ג' ימים קודם ר"ה מכל דבר טומאה וילמדו כוונות התפילה והתקיעות (מ"א). והיות ובזמנינו ש"ץ אינו מוציא רבים ידי חובתן החובה מוטלת על כל אחד להתבודד ברוחו ג' ימים קודם ר"ה ולהכין עצמו לתפילת היום (ח"ס דרשות, כמבואר במ"ג שהוא זמן לקליטת הודע באדמה ומכ"כ צריך שקילטו בני עין התפילה). ויש שהסבירו ענין הג' ימים ע"פ הגמ' ששונא פסול להעיד, ואיזהו שונא כל שלא דיבר עמו באיבה ג' ימים, לכן אם מתרחק מיצ"ה ג' ימים השטן פסול להעיד עליו.

ער"ה - תענית: נוהגים להתענות בער"ה [לצערורי, משום תשובה שיתכפרו עוונותיו והקב"ה מוחל שליש עוונותיהם (ש"ס)]. ורבים נוהגים עד חצות (מנח"ש). המרגיש חלש מותר לו לאכול בלי התרת נדרים אם אינו רוצה לבטל לגמרי מנהג זה (הגר"א). ויש מקילים בתענית זו לצהרי מחמת חולשת הדורות.

תשובה: יעשה תשובה ביום זה מכל אשר עיוות במשך השנה (מ"ב ת"י) ויום אחד בשנה חשוב שנה ונחשב כאילו שב כל השנה (חיי אדם).

התרת נדרים: נוהגים לעשות התרת נדרים בער"ה כדי להנצל מעונש נדרים (מ"א), היות דכשמתירין לו הנדר נעקר מעיקרו וממילא מועיל אף אם עבר על הנדה. צריך להיזהר שיבין הנוסח של התרת נדרים (ש"ס). אפשר לעשות התרת נדרים בלילה (וה"ד רכ"ח ג). וכן אפשר לעשות לפני התפילה. שלשה המתירים יכולים להיות קרובים בינם לבין עצמם וגם קרובים למי שמתירם לו (וה"ד ר"ח). שלש המתירים אפי' הדיוטות ובלבד שהם מבינים מה שלומדים עמהם וגם יודעים לפתוח פתח (ש"ס רכ"ח). ומספיק שאחד מהג' יודע (פבית לז). המתירים צריכים להיות מי שוודאי נתמלא זקנם (ש"ת שבה"ל ואמר שבחורי יש"ק יפידו בזה). לכתחילה צריכים המתירים לישב ובדיעבד לא מעכב. אין יכולים להתיר את הנדר אלא אם הגיע זמן חלות הנדה, ולכן מי שקיבל עליו שלא לאכול לפני התקיעות י"א ש"א לא להתיר נדרו עד ר"ה. אמנם אם כבר עברה שנה אחת מעת קבלת נדרו יכול להתיר אף באמצע השנה. המנהג שאין אשה עושה התרת נדרים בער"ה (הגש"ה) וסומכת על אמירת כל נדרי. לא נהגו קטנים שהם מופלא סמוך לאיש לעשות התרת נדרים (הליכ"ש). [והטעם דלא איתרבי קטנים אלא לגבי נדר ולא לגבי שאלה. ויעו"ש להגרש"א נהג לומר לנכדיו זכור מבן י"ב ובנקבה מ"א תתרגלו לומר על כל דבר בלי נדר].

מסירת מודעה: אחר שעושים התרת נדרים מוסרים הודעה שכל מה שיעשה מהיום ואילך, הוא

מדוע החוטא גרוע יותר מהסט"א עצמה

שינוקים מבחינת אחרונים דאחוריים של רצון העליון ברוך הוא המקיף עליהם, הקליפות יודעים שכל החיות שלהם הוא מהש"ת אשר מחיה אותם, אמנם, החיות הזה הוא - כאשר למדנו חיות בבחינת אחרונים דאחוריים, כי כאשר אדם עושה איזה טובה לאדם השנוא עליו - בגלל סיבה מסוימת, הלא נתינתו היא אכן ברצונו, אך היא היפך רצונו האמיתי. ורצון זה נקרא אחרונים דרצון. וכאשר השי"ת מחיה את הקליפות אשר הוא מתעב ושונא, הרי זה ברחוק הגדול ביותר, בבחינה של "אחוריים דאחוריים דרצון", ולכן, מכיון שהקליפות יודעים שוללי חיות השי"ת אין להם קיום, לכן הם יודעים ממציאות השי"ת.

אמנם חיות זה היא מבחינת "מקיף עליהם", שאינה מתלבש בהם אלא מופרד מהם, שאין הקב"ה חפץ להתלבש בהם. ולכן, על אף ידיעה זו שיש להם, מ"מ אין להם את הביטול שאמור להיות לכל אשר מלושב בו אור השם.

והגם שלמדנו לעיל שמעט מזעיר אור וחיות מאור השם נן מטבע בתוכם בפנימיותם כדי חיותם, מכל מקום אין לזה השפעה שיגרום אצלם לביטול לאור השם מכיון שמעט אור זה נמצא ב'גלות' אצלם ואין יכול להתגלות ולפעול את הביטול לאור השם. כפי שהרבי אומר על מעט חיות זו "אלא שיניקתם וחיותם שבתוכם היא בבחינת גלות בתוכם להחשיב עצמן אלהות והרי זו כפירה באחדותו" אכן, כפי שלמדנו הם מודים בעצם מציאות השם ואינם מורדים בו - כמו עוברי עבירה, "אבל מכל מקום אינן כופרים וכחשו בה' לגמרי ולומר לא הוא אלא דקרו ליה אלקא דאלקיא דהיינו חיותם וקיומם הנמשך ויודו עליהם מרצונם יתברך ולכן אינן עוברים רצונו יתברך לעולם".

כאמור, מכיון שהקליפה הוא דבר רוחני, לכן כאשר היא יודעת את ריבונה מכיון שחיותה נמשך מאיתה, למרות נבזותה וחוצפה לקרוא לעצמה מציאות כשלעצמה, מכל מקום אין לה את הגוף החומרי אשר גורם לזוה הסתר פנים שיוכלו לכפור לגמרי במציאות השם עד כדי לעבור על רצונו יתברך.

"ואם כן האדם העובר על רצונו יתברך הוא גרוע ופחות הרבה מאוד מהסטרא אחרא וקליפה הנקראת עבודה זרה ואלהים אחרים והוא בתכלית הפיורד מייחודו ואחדותו של הקב"ה יותר ממנה וכאילו כופר באחדותו יותר ממנה". פנחס'ל מזדעזע לגמרי כאשר קורא את הדברים כדורבנות, אשר מציינים את המצב של לעבור עבירה כדבר בלתי אפשרי וגרוע ביותר. דמעות חמות החלו זולגות במורד לחייו מלחלחות את זיפי זקנו ומנקות ומטהרות כל אבק וחלודה. אוי, נאנח, "הנשמה לך והגוף פעלך חוסה על עמלך" ... "השיבנו ה' אליך ונשובה" ...

קול השופר הרעיד כל לבב וכותלי בית המדרש הוכיחו שהנה זה עומד אחר כתלנו ימים הנוראים ממשמשים ובאים. בתוך בית המדרש ההומה מקול המולת הלומדים והיושבים אשר ישבו שקועים בכל ישותם זה בגמרתו וזה במשניותו, אחד עיין במצח מקומט בכרך עבה של הזוהר הקדוש, ורעהו עמד רכון על ספסלו כאשר הוא מהרהר בקול במאמר 'תקעו'.

פנחס'ל ישב עם התניא קדישא והרגיש איך הרבי חותך בכל תיבה את בשרו באיזמל חד ומנקז החוצה כל מורסה וכל מכווה רעה. בשרו נעשה חידודין חידודין כאשר לאט את המילים הקדושות המתארות את מי שנכשל חלילה בלא-תעשה דאורייתא או דרבנן שלבושי נפשו ומהות נפשו "כולם מיוחדים ממש בס"א וקליפה זו הנקראת עבודה זרה". ברעדה המשיך את מוסר הרב "ולא עוד אלא שבטלים וטפלים אליה וגרועים ופחותים ממנה מאוד כי היא אינה מלוכשת בגוף חומרי ויודעת את ריבונה ואינה מורדת בו לפעול פעולתה במשלחת מלאכי רעים שלה שלא בשליחותו של מקום ברוך הוא ח"ו".

כשר נתבונן בדבה, נראה כמה נפחת ונבזה ונמאס לעבור חלילה על אחת ממצוות ה' אשר לא תעשנה. כי אפילו הסטרא אחרא בעצמה שהיא הטומאה הגדולה ביותר ששייך שלוש קליפות הטמאות, עם כל גודלי משלחות מלאכים רעים שעומדים הכן לרשותה לעשות דברים רעים אשר שנואים בעיני השם - אינה עושה שום דבר ולו הקטן ביותר - שלא בשליחות השי"ת.

הסט"א, כאשר ראינו, יודעת את ריבונה ואינה מורדת בו. הסט"א היא אכן קליפה וטומאה מכיון ששם החושך וההסתרה פנים מאור השם גדול ביותר עד שהיא חושבת שיש לה 'מציאות' בפני עצמה. אכן, היא תמיד מודה ג"כ במציאות של השי"ת, והיא יודעת שהשי"ת הוא העליון מעליה.

לעומת זה, כאשר אדם עובר עבירה ונכשל בלא-תעשה, הרי לא זאת בלבד שהוא מיוחד עם הקליפה וסט"א, אלא הוא עוד פחות ממנה. כי בעצם העבירה שהיא לעבור את פי השם הוא בעצם כופר במציאות השי"ת. וזה עוד יותר גרוע מהסט"א עצמה. וזאת, מכיון שהאדם מלושב בגוף חומרי שאין פחות ממנו, וההסתרה פנים שנגרם מזה גדול מאוד. משא"כ הקליפה היא דבר רוחני ולכן היא 'יודעת' את ריבונה. כך ראינו גם אצל הקליפה הגדולה שנקרא בתורה בשם 'בלעם'. שאכן היא אדם פחות ונבזה ביותר, אך כאשר רצה להשתמש בכוח הקליפה שבו לקלל את ישראל ולקטוג עליהם, נענה על-כורחו ואמר "לא אוכל לעבור את פי ה' וגו'". כי הקליפה יודעת שוללי שליחות הבורא אין היא יכולה למרוד בו.

זהו מהותה של הקליפה שעל "אף שנקרא עבודה זרה הא קרו ליה אלקא דאלקיא ואינם יכולים לעבור כל על רצונו יתברך". הקליפות, על אף שהם נקראים בשם עבודה זרה, ולכאורה נראה שמהותם כפירה בהשי"ת, מ"מ, אף העבודה זרה יודעת במציאות השי"ת, אלא שטוענת חלילה למציאות לעצמה, וכמו שא"י שהאומות קוראים להשי"ת "אלקא דאלקיא", דהיינו שהם מודים שהוא הקל העליון על הכל, אלא שהם נותנים חלילה מקום לעוד מציאות. ואיך מגיע אליהם ההכרה והידיעה במציאות השם "כי יודעים ומשיגים שהוא חיותם וקיומם

איגרת הקודש (א)

העיירה פשיסחא מקום מושבו של הרבי רבי בונם - תוססת, חודש אלול הגיע. אורחים למכביר מגיעים יום יום לפשיסחא, להסתופף בימים הנוראים בצל קודשו של הרבי הגדול, חכם חרשים ונבון לחש. הוותיקים שבתלמידי הרבי הולכים ישר מהעגלה לבית מדרשו של הרבי, ואילו החסידים "הבעלי בתים", מסתדרים באכסניוניהם הקבועות מקדמא דנא, ומתכוננים לקבל את פני הרבי.

העיירה יודעת חסידים לא רק בחודש אלול, כי אם בכל ימות השנה, ועוד מלפני כהונתו של הרבי רבי בונם. היא העיירה אשר מייסדה הראשון של חסידות פשיסחא, הרה"ק רבי יעקב יצחק, הוא "היהודי הקדוש", שכן בה כבוד, עוד בזמנו שימשה פשיסחא מקום מפגש לבעלי מוח שבור, אם בצורה מצומצמת יותר מתקופת כהונתו של הרבי ר' בונם, עם זאת יחידי סגולה ורמי מעלה מתלמידיו של הרבי ר' בונם זכו לתשומת לב מיוחדת. לא רק גדולי החסידים ידעו מי כבר נא לפשיסחא ומי עוד לא בא, אלא אפילו פשוטי העם עמדו וספרו באצבעותיהם מי ומי הגיע ומי צריך להגיע. על ראשוני הבאים נמנו: רבי יצחק מזוריק, הוא אשר נתפרסם כהרבי מווארק, רבי מנחם מענדל מטומושוב, אשר נתפרסם כהרבי מקוצק. רבי יעקלי מראדזמין, רבי משה מרוזדוב, רבי יצחק מאיר מוורשא, הוא הרבי מגור בעל חידושי הרי"מ. רבי אליעזר מסוקוטשוב, רבי שרגא פייבל מגריצא, רבי אלכסנדר זושא מפלוצק ועוד. עגלת נוסעים כשהגיעה לפשיסחא, נסרקה היטב על ידי תושבי העיירה, ועד מהרה נתפרסם בעיר מי ומי בתוך הבאים.

באחת השנים הטובות לשיגוה של חסידות פשיסחא, סקרו הפשיסחאים את באי ביתו של הרבי, והנה חסרו עדיין שנים מתלמידיו האהובים: רבי שרגא פייבל מגריצא ורבי זושא מפלוצק. חבריהם הקרובים לא יגעו פשר הדבר, עם זאת לא היה ספק בלבם שבזוהי הרבי יודע ובבוא המועד יגלה להם משום מה לא באו השניים להמתיק סוד עם סגל החבורה בימים הנוראים. חבריהם הכירו את תולדות חייהם של השנים, שניהם היו גדולים בתורת הנגלה ואף השיבו תשובות לשאלות מסובכות ביותר בכל מקצועות ההוראה, וגם שניהם שנואו את הרבנות ולא רצו לשמש כרבנים.

בהיותם תלמידים מובהקים לגאון ופוסק הדור רבי יעקב מליסא, בעל "חוות דעת" ו"נתיבות המשפט", עמדו בקשר מכתבים עם רבם הגדול ושאלו ממנו דבר השם זו הלכה, והוא השיב להם כיד ההלכה הטובה עליו. הרבי רבי בונם, שנוסף על חסידותו היה ידוע כלמדן עצום וחרף נפלא בתורת הנגלה, חיבב מאוד את רבי יעקב מליסא ותורתו, ואף ביקר אצלו ביקור נימוסין בדרך נסיעתו לקרלסבאד למעיינות המרפא, והתבטא עליו, שרבי יעקב הוא בבחינת "גמרא סנהדרין".

שניים אלה היו רחוקים מחסידות והיו שקועים בלימוד תורת הנגלה. משום מעשה שהיה נכנסו לטרקלין החסידות, תחילה אצל הרבי מלובלין ואחר כך לתלמידיו המובהקים של הרבי רבי בונם. הם אמנם לא עזבו את לימודיהם וגם בהיותם בפשיסחא שמו לילות כימים בתורת הנגלה, אך בגלל התעמקותם בתורת החסידות שלא היה לרצון רבם מליסא, צומצמה חליפת המכתבים בינם ובין רבם עד שהקשר נפסק לגמרי.

רבי יעקב התמרמר מאוד על שעזבו השנים את תורתו ודבקו בחסידות. כשהגיעו הדברים לאזניו של הרבי התיצב לצידו של רבי יעקב והצדיק את עמדתו ואף הוכיחם על שאינם עוסקים בהוראה ואינם משמשים כרבנים, הרבי רבי בונם שהטיב להכיר את המצב בגרמניה, שעמדה באותו פרק על סף ההתבוללות, התריע על כך שהתלמידים מגוע הבעש"ט ומבית מדרשה של החסידות אינם חוזרים לערי גרמניה ואינם משפיעים מתורתם על יהודי גרמניה ההולכים ונתפשים להשכלה הברלינאית. דברי הרבי השפיעו מאוד על תלמידיו, רבי פייבל הלך לכהן כרבה של גריצא, ורבי זושא הלך לפלוצק, ומכיוון שלא זמזמן נכנס רבי זושא לתפקידו כרבה של העיר פלוצק, נבצר ממנו להשתתף בימים הנוראים בכנס הצדיקים תחת הנהגתו של הרבי ר' בונם.

המשר יבוא בשבוע הבא בעז"ה

יעמדו על הברכה מצדיקי הרבים שהרימו תרומתם להוצאת הגיליון

ידידנו הנכבד
הרה"ח ר' יואל נאה שליט"א
לרגל הולדת הנכד
בן לבנו הר"ר יחיאל מיכל הי"ו
למזל טוב ובשעט"מ
וה"ר שיראה מננו ומכל יוצ"ח
רוב נחת דקדושה וכט"ס אכ"ר

ידידנו הנכבד
הרה"ח ר' ישראל חיים שטיינפלד שליט"א
לרגל הולדת הנין
נכד לחתנו הרה"ח ר' יואל נאה שליט"א
למזל טוב ובשעט"מ
וה"ר שיראה מננו ומכל יוצ"ח
רוב נחת דקדושה וכט"ס אכ"ר

ידידנו הנכבד
הרב משה רוזנבוים שליט"א
לרגל הולדת הבת
למזל טוב ובשעט"מ
וה"ר שיראה מננו ומכל יוצ"ח
רוב נחת דקדושה וכט"ס אכ"ר

מ. פרידמן 0544943031